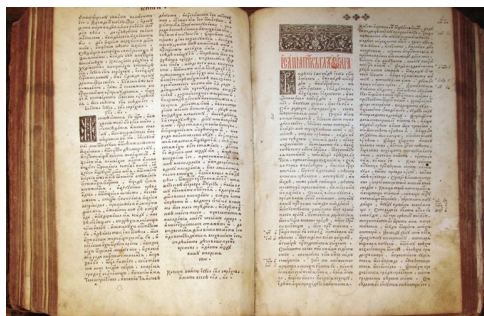

Михайло Карпінець

Мабуть в багатьох людей викликає велике здивування, що Книга, яку найбільше разів прочитано, перекладів якої існує найбільше, яку найбільше коментували і коментують, – це Біблія. Це особлива Книга, бо вона завжди актуальна, а також її автором є Бог та людина. Отож, дорогий читачу, пропоную поглибити свої знання про цю надзвичайну Книгу.

«Біблія» – це слово грецького походження, що в перекладі означає «книги». Тримавши її у руках, бачимо одну книгу, але вона не є однорідним твором. Біблія формувалася в єврейському народі а також в ранній Христовій Церкві – від часів Мойсея, який жив у XIII ст. до Христа і аж до закінчення 1-го століття по Христі. Отож це зібрання із різних книг, що їх написали різні автори в різних стилях. Час її написання охоплює чимало століть. Написана вона трьома різними мовами: єврейською, арамейською і грецькою. Повний текст Біблії перекладено більше, ніж на 450 мов, а окремі її частини перекладено на понад 2000 мов.

Коли відкриємо Біблію, то зауважимо, що вона поділена на дві частини. Перша є більшою, називається Старим Завітом, а друга менша – Новим Завітом. Біблію не створено в певний період історії. Події, про які розповідає Старий Завіт, охоплюють майже дві тисячі років, від часів Авраама і патріархів до епохи Макавейських воєн. Однак перші сторінки розповідають про створення світу, а ще згадують різних осіб та події. Тому біблійна історія починається від створення світу. Всі книги Нового Завіту були створені в другій половині I ст. після Різдва Христового. Відкриваючи Новий Завіт, перші книги, які ми побачимо, це чотири Євангелія, однак історично їх випереджують послання Павла, написані у 50-х роках після Христа. Розповіді про життя та повчання Христа поширювалися у християнських спільнотах із початків Церкви, але записано їх не раніше, як перед 70-м роком після народження Христа. Тоді з'явилося перше Євангеліє – від Марка. Згодом укладено й інші три Євангелія: від Матея, Луки (також Діяння Апостолів) і Йоана – ймовірно, в останній чверті I ст. по Христі. Соборні послання, написані іншими

апостолами, також походять з цього періоду.

Отже ці дві великі частини мають назву «завіт». «Завіт» (з єврейської «беріт») означає обіцянку дару від Бога і, водночас, зобов'язання людини дотримуватися Божого закону. Бог і людина укладають союз, стаючи близькими приятелями. Слова «союз» та «завіт», по суті, означають одне й те ж. Старий союз стосується стосунків Бога та Ізраїлю, а новий союз – це ті ж стосунки, але через Христа поширені на всі народи (див. Мт 28,19-20). Знаком нового союзу є Церква Христова. Християни вбачають єдність між старим та новим союзом, один доповнює другий, бо перший сповнений образами, які сповняються в другому. Отож Біблія містить у собі єдине Боже Слово. Для християнських спільнот Старий Завіт, старий союз, не втратив свого значення, його не скасовано. «Сьогодні він не втратив для Ізраїлю своєї вартості і є частиною єдиної історії спасіння, якою Бог, через Мойсея і в Ісусі, кликав і кличе Ізраїль і християн зв'язатися з Ним, стати знаком і знаряддям спасіння для всіх людей».

Шукаючи інформацію про Біблію, часто зустрічаємо слово «канон». Що це? Біблійний канон – каталог священних книг, які були натхнені Богом і стали непомильним правилом віри та моралі. Згідно з канонем, всередині Старого та Нового Завіту також існує поділ. Єврейський канон охоплює книги лише Старого Завіту і поділяє їх на три категорії: 1. Тора (Закон) – охоплює перші 5 книг Біблії: Буття, Вихід, Левіт, Числа і Второзаконня; 2. Невіім (Пророки) – поділені на «Ранніх пророків»: Ісус Навин, Судді, 1 та 2 Самуїла, 1 та 2 Царів; та «Пізніших пророків»: Ісаїя, Єремія, Єзекиїл і «Дванадцятипророччя» (Осія, Йоїл, Амос, Авдій, Йона, Міхей, Наум, Авакум, Софонія, Аггей, Захарія, Малахія); 3. Кетувім (Писання) – всі інші книги Старого Завіту: Псалми, Приповідок, Йова, Пісня Пісень, Рут, Плач Єремії, Коголет (Проповідник), Естера, Даниїла, Езри, Неємія, 1 та 2 Хронік. Євреї для означення священних книг використовують слово «Танак». Це слово – скорочення з перших букв трьох слів: Тора, Невіім, Кетувім.

Християнський канон Старого Завіту теж поділяється на три категорії: 1. Історичні книги: Буття, Вихід, Левіт, Числа, Второзаконня, Ісус Навин, Судді, Рута, 1-2 Самуїла, 1 та 2 Царів, 1 та 2 Хронік, Езра, Неємія, Товит, Юдита, Естера і 1-2 Макавеїв; 2. Поетичні: Йов, Псалми, Приповідки, Проповідник, Пісня Пісень, Мудрість і Сирах; 3. Пророчі: Ісаїя, Єремія (Плач, Варух, Лист), Єзекиїл, Даниїл, Осія, Йоїл, Амос, Авдій, Йона, Міхей, Наум, Авакум, Софонія, Аггей, Захарія, Малахія. Новий Завіт має такий же поділ, як і Старий: 1. Історичні книги – Євангелії Матея, Марка, Луки, Йоана та Діяння Апостолів; 2. Поетичні – Апостольські послання: апостола Павла до Римлян, 1-2 Коринтян, Галатів, Ефесян, Филип'ян, Колосян, 1-2 Солунян, 1-2 Тимотея, Тита, Филимона та Євреїв, послання Якова, 1-2 Петра, Юди та 1-2 Йоана; 3. Пророчі – Одкровення.

Офіційне рішення Католицької Церкви щодо канону Святого Письма було народжене лише на Тридентському соборі 1545-1563 р. Православні, католики та протестанти погоджуються щодо 27 книг Нового Завіту. Однак католики і православні погоджуються щодо 46 книг Старого Завіту, а протестанти приймають лише 39 книг. Їхній канон відповідає єврейському. Ця різниця виникла тому, що християнство у перших століттях користувалося Старим Заповітом грецького перекладу Сімдесятьох (Септуагінтою), що охоплював 46 книг. Коли євреї затверджували свій канон, то було прийнято список з 39 книг, написаних єврейською мовою. Під час реформи протестанти перебрали єврейський канон, бо вважали, що він більш автентичний. Ці 7 книг: Товита, Юдити, 1 та 2 Макавеїв, Мудрости, Сираха, Варуха, що становлять різницю між канонами, католики називають «второканонічними», а протестанти – «апокрифами».

Біблія – це Слово Боже, яке приводить нас до Особи – Христа. Конституція Другого Ватиканського собору про Святу Літургію *Sacrosanctum Concilium* (Священний собор) навчає, про присутність Христа у Святому Письмі: «...Він присутній у Своему Слові, адже це він промовляє, коли в Церкві читають Святе Письмо...». Святий Єронім навчає у своєму Листі до Рустіка, що незнання Святого Письма – незнання Ісуса Христа. Біблія посідає важливе місце у житті християн, бо кожен читач, що роздумує над її текстами, молиться із неї псалмами і шукає Слова для себе, зустрічається таким чином із Воплоченим Словом Божим – Ісусом Христом.

Михайло КАРПІНЕЦЬ, Біблія: Книга чи Книги? // СЛОВО №2 (74)